

Regionens arbete för hållbar utveckling

Region Gävleborg

Augusti 2020

*Nasim Khosravi, Projektledare
Moa Gomersson, Projektmedarbetare
Casper Wessén, Projektmedarbetare*

Innehållsförteckning

1. Inledning	2
1.1. Bakgrund	2
1.2. Syfte och revisionsfrågor	2
1.3. Revisionskriterier	3
1.4. Avgränsning	3
1.5. Metod	3
• Genomgång av relevanta styrdokument och rutiner.	3
• Genomgång av rapporterade resultat.	3
• Intervjuer med tjänstemän med nyckelroller för strategins genomförande.	3
1.6 Sammanfattning	4
Bedömningar mot revisionsfrågor	4
Rekommendationer	5
2. Iakttagelser och bedömningar	5
2.1. Revisionsfråga 1	5
2.1.1. Iakttagelser	5
2.1.2. Bedömning	7
2.2. Revisionsfråga 2	8
2.2.1. Iakttagelser	8
2.2.2. Bedömning	10
2.3. Revisionsfråga 3	11
2.3.1. Iakttagelser	11
2.3.2. Bedömning	11
2.4. Revisionsfråga 4	12
2.4.1. Iakttagelser	12
3. Revisionell bedömning	13

1. Inledning

1.1. Bakgrund

Region Gävleborgs hållbarhetsarbete bedrivs utifrån två styrkedjor, ett är utifrån regionens utvecklingsarbete i denna rapport benämnd som det "externa" och ett som avser hållbarhetsarbetet inom regionens egen verksamhetsorganisation, i rapporten benämnd som det "interna".

Inriktningen för den externa styrkedjan ges genom den regionala utvecklingsstrategin (RUS) 2013–2020. I programmet skrivs:

"Den regionala utvecklingsstrategin (RUS), Nya möjligheter, är ett regionalt styrdokument som visar inriktningen för Gävleborgs utvecklingsarbete. Strategin ska beskriva regionens egna utvecklingsambitioner och peka på prioriteringar och insatser som ska genomföras i samarbete med andra parter. Den ska fungera som ett paraply över ett bredare sammanhang av regionala och lokala planer samt program. Det innebär att det regionala utvecklingsarbetet och de resurser som satsas ska styras av prioriteringarna i den regionala utvecklingsstrategin.

De tre hållbarhetsperspektiven: social, miljömässig och ekonomisk hållbarhet ska fungera som utgångspunkt för hela det regionala tillväxt- och utvecklingsarbetet. Det innebär att satsningar alltid ska prövas ur de tre hållbarhetsperspektiven innan beslut. Det som inte bidrar till en stärkt hållbarhet kommer således inte att prioriteras."

I den interna styrkedjan finns ett flertal styrdokument som anger riktningen för hållbarhetsarbetet inom regionens egen organisation och verksamhet. För miljö- och klimatarbetet är det miljöpolicy samt miljöprogrammet.

Revisorerna har beslutat att genomföra en granskning av hur regionen arbetar med hållbarhetsfrågor med fokus på miljö- och klimatområdet.

1.2. Syfte och revisionsfrågor

Bedriver regionstyrelsen och nämnderna en ändamålsenlig styrning av regionens hållbarhetsarbetet med fokus på miljö- och klimatarbetet?

1.3. Revisionskriterier

I granskningen ingår följande kontrollfrågor:

- Det finns en tydlig strategi för hur regionen ska arbeta för hållbar utveckling.
- Strategin har konkretiserats i uppföljningsbara mål/aktiviteter och erforderliga resurser har avsatts.
- Strategin och beslutade aktiviteter har kommunicerats i organisationen på ett tillfredsställande sätt.
- Det sker en löpande uppföljning av hur arbetet med att nå mål och genomföra aktiviteter fortskrider.

1.4. Avgränsning

Granskningen avgränsas till att omfatta regionstyrelsen samt de nämnder som har störst betydelse för strategins genomförande.

1.5. Metod

- Genomgång av relevanta styrdokument och rutiner.
- Genomgång av rapporterade resultat.
- Intervjuer med tjänstemän med nyckelroller för strategins genomförande.

1.6 Sammanfattning

Bedömningar mot revisionsfrågor

Revisionsfråga	Kommentar
Det finns en tydlig strategi för hur regionen ska arbeta för hållbar utveckling med fokus på miljö- och klimat	Uppfyllt till övervägande del Det finns en strategi för det externa miljö- och klimatarbete. För den "interna" styrkedjan av miljö- klimatarbetet är det miljöpolicy tillsammans med miljöprogrammet som anger riktningen.
Strategin har konkretiserats i uppföljningsbara mål/aktiviteter och erforderliga resurser har avsatts.	Uppfyllt till övervägande del Strategin för regionens externa miljö- och klimatarbete har till viss del konkretiserats i uppföljningsbara mål / aktiviteter. För det interna arbetet bedömer vi att det finns behov av en mer långsiktig sammanhållen styrning av det interna miljö- och klimatarbetet.
Strategin och beslutade aktiviteter har kommunicerats på ett tillfredsställande sätt.	Helt uppfyllt Vi bedömer att strategin och program har kommunicerats på ett tillfredsställande sätt i organisationen.
Det sker en löpande uppföljning av hur arbetet med att nå mål och genomföra aktiviteter fortskrider.	Uppfyllt till övervägande del Det sker uppföljning av mål och aktiviteter löpande i samband med årsredovisningen samt genom rapportering till nämnd. Låg grad av måluppfyllelse bidrar till att kontrollmålet anses som uppfyllt till övervägande del.

Rekommendationer

- Vi rekommenderar att en utvärdering görs av de områden som i mindre grad når uppsatta mål. Detta för att bedöma hur framtida styrning av kommande hållbarhetsprogram kan genomföras mer effektivt. Miljö- och klimatområdet kan på grund av sin komplexitet kräva en mer sammanhållen och långsiktig styrning. Vi rekommenderar därför en utvärdering av orsakerna till den bristande målluppfyllnaden inom det interna miljö och klimatarbetet. I utvärdering bör det även undersökas om det finns behov av mer kvantifierbara mätvärden kopplat till miljö- och klimatarbetet.
- Inom ramen för det externa miljö- och klimatarbetet rekommenderar vi att handlingsplaner skapas till de övergripande miljömål som i nuläget saknar handlingsplan. Handlingsplanerna bör innehålla tidplan samt ange vem eller vilka som ansvarar för genomförandet.

2. Iakttagelser och bedömningar

2.1. Revisionsfråga 1

Det finns en tydlig strategi för hur regionen ska arbeta för hållbar utveckling

2.1.1. Iakttagelser

Inledningsvis noterar vi att styrningen av Region Gävleborgs hållbarhetsarbete härleds till dokumentet Politisk inriktning för Region Gävleborg 2019–2023, beslutad av regionfullmäktige den 24 april 2019, RS 2019/518.

Region Gävleborgs hållbarhetsarbete sker utifrån två styrkedjor, i rapporten benämnd som "intern" och en "extern". Region Gävleborgs miljöavdelning bedriver i huvudsak det interna hållbarhetsarbetet och hållbarhetsförvaltningen bedriver i huvudsak det externa hållbarhetsarbetet.

Styrning av det externa hållbarhetsarbetet

Inom ramen för utvecklingsarbetet ska regionen stödja aktörer i samhället genom att ge dem förutsättningar att bidra till ett mer hållbart Region Gävleborg. Det överordnande politiskt antagna styrdokumentet för regionens externa hållbarhetsarbete är RUS (Den regionala utvecklingsstrategin), benämnd *Nya möjligheter*. Framtagandet av *Nya möjligheter* har skett i dialog med regionala och lokala aktörer vid ett flertal dialogseminarier.

Strategin omfattar tre övergripande målområden, **stärkta individer, smart samverkan** och **tillgängliga miljöer**, vilka ej är mätbara utan syftar endast till att beskriva en målbild över vad regionen vill åstadkomma med utvecklingsstrategin. I nya möjligheter finns det ett avsnitt som övergripande beskriver de hållbarhetsområden som är väsentliga för regionen. Det framgår att alla genomförandeprogram kopplat till de tre målområdena ska ha ett tydligt hållbarhetsperspektiv. I *Nya Möjligheter* beskrivs också hur genomförandet av strategin ska ske.

Genomförandet av *Nya möjligheter* konkretiseras i en rad genomförandeprogram. Programmen beskriver de aktiviteter och åtgärder som ska genomföras och ansvariga aktörer förtydligas. Programmen har en målstruktur med tydlig koppling till den regionala utvecklingsstrategin genom att programmål och indikatorer är kopplade till de mål som återfinns i *Nya möjligheter*. Samtliga aktiviteter som planeras och genomförs ska inom ramen för genomförandeprogrammen prövas ur olika hållbarhetsperspektiv innan beslut fattas. Även mål och indikatorer ska tas fram med ett hållbarhetsperspektiv. Folkhälsoprogrammet är ett sådant program där hållbarhetsperspektiven tydligt definieras genom jämställd och jämlik hälsa. Vi noterar att tydligheten skiljer sig kring hur programmen prövats utifrån olika hållbarhetsperspektiv. Exempelvis kan hållbarhet nämnas övergripande i en del program utan några konkreta kopplingar till hållbarhet. I en del av programmen saknas det även en tydlig koppling till miljö- och klimatområdet.

Styrning av det interna hållbarhetsarbetet

I dokumentet *Politisk inriktning för Region Gävleborg 2019 – 2023* (RS 2019:518) framgår att det interna arbetet ska sträva efter att minimera miljö- och klimatpåverkan genom att hushålla med energi, naturens resurser och eftersträva cirkulär ekonomi. Vi noterar även att det i styrdokumentet för miljömässig hållbarhet står skrivet att regionens miljömål utgår från FNs globala mål för hållbar utveckling- Agenda 2030, nationella och regionala miljömål samt regionens politiska inriktning.

Det finns ett antal styrdokument som anger riktningen för regionens interna hållbarhetsarbete. Utgångspunkten för Region Gävleborgs interna miljö- och klimatarbete är den av regionfullmäktige antagna *Miljöpolicy* med tillhörande *Miljöpolicy- direktiv för genomförande* samt *Miljöprogram 2017-2022*.

Av miljöpolicyen framgår att Region Gävleborg ska verka för regional utveckling och arbeta med folkhälsa, hälso- och sjukvård, utbildning, kultur samt kollektivtrafik på ett sätt som främjar invånarens hälsa och livsmiljö. Arbetet inkluderar däribland att regionen ska:

- Medverka till en miljömässigt långsiktigt hållbar utveckling med ökad livskvalitet i Gävleborgs län.
- Vara klimateffektiva, resurseffektiva och hälsofrämjande.
- Välja tekniska, ekonomiska och hälsofrämjande lösningar med största möjliga miljöhänsyn.
- Uppfylla lagar och krav samt vara föregångare i miljöarbetet och kontinuerligt bidra till att minska miljö- och klimatpåverkan lokalt såväl som globalt.

Till miljöpolicyen finns det ett miljödirektiv benämnd *miljöpolicy-direktiv för genomförande*, som beskriver de åtgärder regionens verksamhet ska genomföra för att miljöpolicyen ska anses vara uppfylld. Direktivet innehåller fem övergripande åtaganden. Arbetet bedrivs inom ramen för regionens miljöledningssystem och det integrerade ledningssystemet. De övergripande åtagandena omfattar:

- eftersträva cirkulär ekonomi, hushålla med energi och resurser, övergå till mermiljö- och klimatanpassade produkter och tjänster samt förebygga och minska utsläpp och föroreningar.
- ständigt utveckla miljöarbetet och förbättra miljöprestandan genom uppföljning och kontroll via miljöledningssystemet.
- samarbeta med andra aktörer (t.ex. myndigheter, kommuner, högskola) för att bidra till en långsiktigt hållbar utveckling i länet.
- delta i utvecklingen av regionens miljöarbete genom kompetensutveckling, omvärldsbevakning och nätverkande.
- sprida kunskap om Region Gävleborgs miljöarbete samt uppmärksamma och kommunicera sambandet mellan yttre miljö och människors hälsa.

Miljöpolicy-direktiv för genomförande innehåller också fyra strategiska målområden: **energi och byggnader, kemikalier och läkemedel, möten och transporter, produktval och avfall**. Under varje målområde finns det ett antal tillhörande detaljerade åtaganden som ska genomföras för att målområdet ska anses vara uppfyllt. Uppföljning av åtagandena i direktivet sker via regionens miljöledningssystem genom att årligen redovisa miljöprestandan.

I *Miljöprogram 2017–2021* beskrivs de fyra strategiska målområdena med tillhörande övergripande miljömål. Målområdena inriktar sig på de områden där Region Gävleborgs organisation anses ha störst påverkan på miljön.

Vid intervjuer med tjänstemän inom Region Gävleborgs verksamhetsorganisation framgår det att ett arbete pågår med framtagande av en ny regionalutvecklingsstrategi och ett hållbarhetsprogram. Den nya regionala utvecklingsstrategin tas fram tillsammans med näringsliv och offentlig verksamhet och ska genomsyras av de globala målen för hållbarutveckling. Den nya regionala utvecklingsstrategin ska beslutas under hösten 2020.

I november 2019 fick regiondirektören i uppdrag av fullmäktige att ta fram ett hållbarhetsprogram. Hållbarhetsprogrammet ska ersätta nuvarande miljöprogram, hållbarhetsprogrammet kommer att träda i kraft tidigast januari 2022. Hållbarhetsprogrammet ska tas fram i ett försök att förnya regionens nuvarande struktur kring hållbarhetsarbete.

Den generella uppfattningen, enligt de intervjuade, är att *Miljöpolicy* i kombination med *miljöprogrammet* och *direktiv för genomförande* ger en tydlig inriktning för hur regionens verksamhetsorganisation ska arbeta med miljö- och klimatfrågor.

2.1.2. Bedömning

Vår bedömning är att det finns en strategi för miljö- och klimatarbete genom regionens politiska mål för mandatperioden. För det "externa" hållbarhetsarbetet är det RUS, Nya

möjligheter som anger riktningen. Vår bedömning är att en del av genomförandeprogrammen som är kopplade till Nya möjligheter saknar ett tydligt hållbarhetsperspektiv.

För den "interna" styrkedjan av miljö- klimatarbetet är det miljöpolicy tillsammans med miljöprogrammet som anger riktningen. I miljöprogrammet och *miljöpolicy-direktiv för genomförande* anges målområden med aktiviteter.

Givet miljö- och klimatutmaningarnas karaktär bedömer vi att det finns behov av en mer långsiktig sammanhållen styrning av det interna miljö- och klimatarbetet. Utan en långsiktig strategi riskerar regionen att tappa helhetsperspektivet kring hållbarhetsarbetet i allmänhet och miljö-och klimatarbetet i synnerhet. Vi bedömer det som positivt att regionen planerar att ta fram ett hållbarhetsprogram. Vi bedömer också att ett hållbarhetsprogram skulle förbättra den långsiktiga styrningen av miljö- och klimatarbetet.

Vi bedömer att ett hållbarhetsprogram med tydligare målsättningar och kvantifierade ambitioner, också skulle göra att strategin bli tydligare. En tydligare strategi med mer utmanande målsättningar skulle ge nämnder förutsättningar att sätta upp egna, mer ambitiösa mål. Detta skulle kunna resultera i ett miljöarbete som ger mer effekt.

Att styrningen skulle kunna bli tydligare och mer sammanhållen innebär inte att det inte finns förutsättningar för ett strategiskt miljömässighållbarhetsarbete redan idag, som är ändamålsenligt givet Region Gävleborgs ambitionsnivå.

2.2. Revisionsfråga 2

Strategin har konkretiserats i uppföljningsbara mål/aktiviteter och erforderliga resurser har avsatts.

2.2.1. Iakttagelser

Hållbarhetsförvaltningen som ansvarar för regionens utvecklingsarbete och därmed för det externa miljö- och klimatarbetet har i verksamhetsplanen för 2019¹ antagit flera miljö- och klimatmål. Till alla dessa mål finns även tillhörande aktiviteter kopplade. Exempel på mål är:

- Ta fram en regional cykelplan
- Cykelbanor mellan tätorter ska bli fler och bättre, och förutsättningarna för cykling i Gävleborg ska förbättras
- Den cirkulära ekonomin i länet ska stärkas
- Produktionen av fossilfria bränslen i länet ska öka
- Utöka energiproduktionen från solenergi
- Länets självförsörjningsgrad inom livsmedelsproduktionen ska öka

För att uppnå målen samverkar regionen med andra aktörer såsom Länsstyrelsen, kommuner, högskolor och näringsliv. Aktiviteterna drivs och samordnas av Ekocenter. Ekocenter är ingen organisatorisk enhet utan mer ett arbetssätt hos

¹ Verksamhetsplan för hållbarhetsförvaltningen 2019,.

Hållbarhetsförvaltningens strategier. Ekocenters syfte är att främja innovation, skapa delaktighet och samla de aktörer som arbetar för att minska regionens miljö- och klimatpåverkan.

Till samtliga av målen finns det tillhörande aktiviteter kopplade, men vi noterar att endast en del av målen har tillhörande långsiktiga handlingsplaner med konkreta beskrivningar av aktiviteter som ska genomföras för att bidra till att exempelvis ett mål uppfylls. Exempelvis så finns det en handlingsplan för regional livsmedel men det finns ingen handlingsplan för ett fossilbränslefritt Region Gävleborg.

I vissa fall är tillhörande aktiviteter till målen inte är nedbrutna eller specifika. Dessa mål saknar indikatorer och måluppfyllnadsvärden eller dylikt som förtydligar vad som krävs för att respektive mål ska anses vara uppfyllt.

Vår granskning styrker att samtliga nämnder i olika omfattning antagit mål och aktiviteter i respektive verksamhetsplaner som är kopplade till miljö- och klimat.

Inom ramen för det interna miljö- och klimatarbetet kan granskningen bestyrka att samtliga förvaltningar, i samarbete med miljöchef, har brutit ner de miljö- och klimatmål som är antagna i verksamhetsplanen i mål och/eller aktiviteter anpassade för den egna förvaltningen. Region Gävleborgs miljöprogram som anger riktningen för det interna miljö- och klimatarbetet delas in i fyra miljöområden. Inom respektive miljöområde finns sedan två till fyra utarbetade miljömål. Inom **miljöområdet energi och byggnader** finns två miljömål:

- Ökad energieffektivitet i verksamheten
- Ställda miljökrav enligt lägsta Miljöbyggnad silver vid byggnationer

Vidare inom miljöområdet **kemikalier och läkemedel** finns två miljömål:

- Minska miljöpåverkan från miljöstörande kemikalier och läkemedel
- Minska utsläpp av klimatpåverkande anestesigaser

Inom miljöområdet **möten och transporter** finns tre miljömål:

- Minska koldioxidutsläppen från resor med bil (i tjänsten)
- Större andel resor sker med kollektivtrafik
- Ökad andel förnyelsebara drivmedel och minskad energiåtgång miljömålen.

Inom miljöområdet **produktval och avfall** finns fyra miljömål

- Öka materialåtervinningsgraden
- Minska miljö- och klimatpåverkan från livsmedel
- Öka andelen PVC-fria produkter inom vården
- Ökad miljöhänsyn tas vid kapitalförvaltning.

Det finns ett antal centrala mål som alla nämnder ska anta och förvaltningar arbeta med. Utöver de centrala målen ansvarar förvaltningarna för att bryta ner och följa upp de miljömål vilka är relevanta för respektive verksamheten. Arbetet följs upp med hjälp av verksamhetsplaneringssystemet Stratsys.

Arbetet för att nå de uppsatta målen och samtidigt minska verksamhetsorganisationens miljöpåverkan sker i enlighet med miljöledningssystemet ISO 14001. Att vara miljöcertifierad mot ISO 14001 innebär för Region Gävleborgs del att man förbundit sig till att följa miljölagstiftningen, uppnå de uppsatta miljömålen, fatta beslut utifrån faktabaserade underlag samt ständigt minska negativ påverkan på yttre miljö. I dokumentationen kring miljöprogrammet framgår att de mål som antagits i nämndernas verksamhetsplaner har brutits ner på förvaltningsnivå följs upp och redovisas i samband med övrig verksamhetsuppföljning. Därtill arbetar regionen med att all personal har tillräcklig kunskap kring miljöfrågor och vad respektive verksamhet kan göra för att minska dess miljöpåverkan genom att alla anställda har tillgång till aktuella rutiner, utbildningsmaterial och annan relevant information via regionens intranät.

I genomförda intervjuer samt av internt måluppfyllelsedokument² framgår det att måluppfyllelsebedömning för respektive miljömål bestäms genom en sammantagen manuell bedömning. Bedömningen grundas dels i en eller flera indikatorer kopplade till respektive miljömål dels i en skriftlig beskrivning från verksamheterna om hur de arbetat med målet och vilka aktiviteter som genomförts kopplat till målet. Vi har inom ramen för granskningen inte tagit del av dessa indikatorer.

Resurser

I form av personella resurser består miljöavdelningen av 6 strateger som arbetar uteslutande med verksamhetens strategiska miljöfrågor. Hållbarhetsförvaltningen består av ett antal strateger som arbetar med regionala miljö- och klimatfrågor. Intervjuade tjänstemän ger en samstämmig bild av att det inom organisationen över lag finns tillräckliga resurser för att genomföra riktade satsningar och fullfölja fullmäktiges uppdrag inom miljöområdet

2.2.2. Bedömning

Vi bedömer att strategin för regionens externa miljö- och klimatarbete till viss del har konkretiserats i uppföljningsbara mål / aktiviteter. Samtliga nämnder har inkluderat mål och/eller aktiviteter kopplade till miljöstrategin i sina verksamhetsplaner. I Hållbarhetsförvaltningens verksamhetsplan finns det antagna mål och det finns tillhörande aktiviteter kopplade till det externa miljö- klimatarbetet, vi bedömer dock att det finns behov av handlingsplaner som ger möjlighet till en mer långsiktig styrning av arbetet. Handlingsplaner bör även innehålla en tidplan för när och hur aktiviteterna ska genomföras samt ange vem eller vilka som ansvarar för genomförandet. Vi bedömer också att det finns behov av en tydligare koppling till Parisavtalet, Sveriges nationella klimatmål samt integrering av Agenda 2030.

Vi bedömer att det finns ett program för det interna miljö- och klimatarbetet. Programmet utgår från Regionens politiska målsättning. Målen i programmet har tillhörande aktiviteter. Till aktiviteterna finns det i flera fall inga måluppfyllnadsvärden

² Uppföljning miljö 2019

utan de är mer av aktivitetsbaserad karaktär. Vi bedömer att bristande måluppfyllnad kan indikera att mål/aktiviteter inte tillräckligt effektivt konkretiserats

Det är mycket svårt att bedöma om tillräckliga resurser avsatts för uppfyllande av mål. Det tycks som att tillräckliga resurser avsatts för genomförande av aktiviteter, de tjänstemän som intervjuats vittnar om att tillräckliga resurser finns.

2.3. Revisionsfråga 3

Strategin och beslutade aktiviteter har kommunicerats på ett tillfredsställande sätt.

2.3.1. Iakttagelser

Framtagandet av *Nya möjligheter* har skett i dialog med ett stort antal regionala och lokala aktörer vid ett flertal dialogseminarier. Deltagarna har bidragit med kunskaper och erfarenheter vilka delvis ligger till grund för den analys av utmaningar och möjligheter som här beskrivs som nödvändiga för det regionala utvecklingsarbetet. Där har diskuterats vilka områden som anses som avgörande för utvecklingen i Gävleborg, vilka prioriteringar som bör göras samt vilka insatser som behövs. Resultatet från seminarierna har utgjort grunden för strategin. Hållbarhetsförvaltningen och regionens Ekocenter arbetar med att skapa delaktighet, dialog samt att styra de aktörer som arbetar för en hållbar utveckling i regionen mot målen i strategin.

Vi noterar att respektive nämnd bär ansvar för att bryta ner miljöprogrammet och anpassa miljömålen till den egna verksamheten. Miljöprogrammet och direktivet kommuniceras i linjen via koncernledningen och på regionens intranät. Miljöchefen har haft möten med samtliga förvaltningar för att diskutera och planera hur respektive förvaltning kan organisera sitt strategiska miljöarbete. Vi noterar att det även finns forum där förvaltningarna och strategier från miljöavdelningen regelbundet träffas för att byta erfarenheter om aktiviteter och mål.

Samtliga intervjuade tjänstemän inom organisationen uppger att det finns en tät och väl fungerande dialog mellan miljöstrateger och förvaltningschefer. Den löpande kommunikationen kring strategin uppfattas som tydlig och intervjuade är överens om att miljöprogrammet är väl förankrad i organisationen.

Samtliga anställda har tillgång till aktuella rutiner, utbildningsmaterial och annan information på regionens intranät. Inom organisationen genomförs även kunskapshöjande åtgärder, exempelvis finns det i hälso- och sjukvårdsförvaltningens verksamhetsplan en grundläggande miljöutbildning beskriven med tillhörande mätetal. Målet för 2020 är att 75% av de anställda inom förvaltningen ska genomföra miljöutbildningen. Utbildningen förklarar hur miljöledningssystemet i regionen är uppbyggt och inom vilka områden miljöinsatser sker. I utbildningen ges också tips kring reseplanering och hur det går att undvika exempelvis onödig användning av bil.

2.3.2. Bedömning

Vi bedömer att strategin och program har kommunicerats på ett tillfredsställande sätt i organisationen. Detta utifrån att strategin och mål då de antogs delgavs samtliga

nämnder, samt att det finns en levande dialog runt strategin mellan miljöstrateg och förvaltningar. Kontrollmålet bedöms således som uppfyllt.

2.4. Revisionsfråga 4

Det sker en löpande uppföljning av hur arbetet med att nå mål och genomföra aktiviteter fortskrider.

2.4.1. Iakttagelser

Vi noterar att det i hållbarhetsförvaltningens verksamhetsplan för 2019 finns ett antal externa mål med tillhörande aktiviteter. De externa miljö- och klimatmålen är främst kopplade till områdena infrastruktur och samhällsplanering, kollektivtrafik samt Ekocenter. I årsredovisningen finns separata stycken som i korthet beskriver årets arbete inom infrastruktur och samhällsplanering samt kollektivtrafik. I andra delar av årsredovisningen går det att i korthet utläsa hur arbetet med övriga mål fortskridit. Någon specifik måluppfyllelsebedömning för målen inom respektive område som angivits i verksamhetsplanen saknas dock. Gällande Ekocenter sker ingen uppföljning i årsredovisningen.

Det upprättas inte någon hållbarhetsredovisning i nuläget. Vid intervju framgår det att en hållbarhetsredovisning planeras att upprättas framöver.

Respektive verksamhet inom Region Gävleborg ska årligen följa upp sitt arbete med miljöåtaganden via regionens miljöledningssystem genom att redovisa miljöpåverkan. Efter att arbetet har följts upp ska rapportering av resultatet ske till regionstyrelsen.

Uppföljning av miljömålen ska enligt dokumentation kopplat till miljöprogrammet ske vid två tillfällen per år. Målen ska följas upp vid delårsbokslut och årsredovisning. Vid genomgång av måluppföljningen i Region Gävleborgs årsredovisning 2019 framgår måluppfyllelsebedömning för 10 av 11 miljömål. Måluppfyllelsebedömning för miljömålet *större andel resor sker med kollektivtrafik* saknas. I årsredovisningen framgår att 4 av de 10 miljömål som redovisas är uppfyllda, 6 miljömål är delvis uppfyllda. I årsredovisningen saknas indikatorer eller liknande som tydliggör vad som krävs för att respektive miljömål ska anses uppfyllt, delvis uppfyllt och ej uppfyllt.

Vidare framgår av intervju att miljömålen även följs upp i FTMU (Fastighets-, teknik- och miljöutskottet). Vi har tagit del av uppföljningsdokument samt tillhörande presentation³ och noterar att uppföljningen kring miljömål i FTMU liknar den uppföljning som lämnas i årsredovisningen, inga indikatorer som beskriver vad som krävs för att respektive miljömål ska anses uppfyllt finns. I FTMU-uppföljningen framgår dock att miljömålet som inte redovisades i årsredovisningen, *större andel resor sker med kollektivtrafik*, är uppfyllt. Därtill framgår två regiongemensamma miljömål med tillhörande målindikatorer. Vid intervju förklaras att dessa är områden Region Gävleborg specifikt valt att fokusera på under år 2019. De regiongemensamma målen redovisas ej i årsredovisningen.

Totalt kan konstateras att 5 av 11 miljömål uppfyllda för år 2019. Vi har inom ramen för granskningen noterat att det inte sker någon måluppfyllelseanalys kring varför endast 45 % av regionens miljömål är uppfyllda. Det redovisas inte heller någon analys av eventuella förändringar mellan åren, varken i årsredovisningen eller i det interna måluppfyllelsedokumentet.

Utöver uppföljning i delårsrapport, årsredovisning och FTMU följs miljöarbetet upp kontinuerligt på både verksamhetsnivå och politisk nivå enligt dokumentation kring miljöprogrammet. Därtill granskar interna och externa miljörevisorer att Region Gävleborg bedriver ett ändamålsenligt miljö- och klimatarbete.

2.4.2. Bedömning

Det sker uppföljning av hur arbetet med att nå miljömålen fortskrider i samband med delårsbokslut och årsredovisning samt genom den kontinuerliga uppföljningen och redovisningen till nämnderna. Dock upprättas ingen hållbarhetsredovisning. Vi bedömer att en hållbarhetsredovisning bör upprättas utifrån GRI-standard. Detta kommer leda till bättre effektmätning samt transparens. Någon analys kring måluppfyllelse sker inte vilket gör det svårt att förstå anledningen till att målen i det interna miljö- och klimatarbetet inte är uppfyllda. Vi bedömer även att det finns behov av tydligare ansvarsfördelning för beslut som behöver fattas kopplat ej uppfyllda mål.

3. Revisionell bedömning

Vår sammanfattande revisionella bedömning är att regionstyrelsen och nämnderna delvis bedriver en ändamålsenlig styrning av regionens miljö- och klimatarbete

Det finns en strategi för miljö- och klimatarbete genom regionens politiska mål för mandatperioden. För det "externa" hållbarhetsarbetet är det RUS, Nya möjligheter som anger styrkedjans riktningen. Vår bedömning är att en del av genomförandeprogrammen som är kopplade till Nya möjligheter bör ha ett tydligare hållbarhetsperspektiv. Samtliga nämnder har inkluderat mål och/eller aktiviteter kopplade till miljöstrategin i sina verksamhetsplaner. I Hållbarhetsförvaltningens verksamhetsplan finns det antagna mål och det finns tillhörande aktiviteter kopplade till det externa miljö- och klimatarbetet, vi bedömer dock att det finns behov av handlingsplaner inom vissa områden som ger möjlighet till en mer långsiktig styrning av arbetet.

För den "interna" styrkedjan av miljö- klimatarbetet är det miljöpolicy tillsammans med miljöprogrammet som anger riktningen. Givet miljö- och klimatutmaningarnas karaktär bedömer vi att det finns behov av en mer långsiktig sammanhållen styrning av det interna miljö- och klimatarbetet. Utan en långsiktig strategi riskerar regionen att tappa helhetsperspektivet kring hållbarhetsarbetet i allmänhet och miljö- och klimatarbetet i synnerhet. Målen i miljöprogrammet har tillhörande aktiviteter. Till aktiviteterna finns det i flera fall inga kvantitativa måluppfyllnadsvärden utan de är mer av aktivitetsbaserad karaktär. Vi bedömer att bristande måluppfyllnad kan indikera att

mål/aktiviteter inte tillräckligt effektivt konkretiserats. Vi bedömer det som positivt att regionen planerar att ta fram ett mer sammanhållet hållbarhetsprogram.

Vi bedömer att strategin och program har kommunicerats på ett tillfredsställande sätt i organisationen. Detta utifrån att strategin och mål då de antogs delgavs samtliga nämnder, samt att det finns en levande dialog runt strategin mellan miljöstrateg och förvaltningar.

År-månad-dag

Karin Magnusson, Uppdragsledare

Nasim Khosravi, Projektledare

Denna rapport har upprättats av Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB (org nr 556029-6740) (PwC) på uppdrag av Region Gävleborgs förtroendevalda revisorer enligt de villkor och under de förutsättningar som framgår av projektplan från den 20 april 2020. PwC ansvarar inte utan särskilt åtagande, gentemot annan som tar del av och förlitar sig på hela eller delar av denna rapport.

